

ශ්‍රී ලංකාවේ සාගර වාසී කැස්බෑවුන් පිළිබඳ හැඳින්වීමක්

කැස්බෑවුන් යනු වසර දසලක්ෂ සියයකටත් වඩා ඇත අතීතයේ සිට පෘතුවියේ මත වසන තවත් එක් සාර්ථක ජීවී කාණ්ඩයකි. මොවුන් වසර දසලක්ෂ ගණනක් තිස්සේ සාගරවාසී ජීවිතයක් සඳහා කදිමට අනුවර්තනය වී ඇත කැස්බෑවුන්ට හිසක් කොට ගෙලක් වලිගයක් සහ ගාත්‍රා යුගල් දෙකක් පවතින අතර ගර්භයේ ඇතුළත අවයව උඩුකබොලෙන් සහ යටිකබොලෙන් සැදුම්ලත් පෙට්ටියක් වැනි ව්‍යුහයක් තුළ පවති දිගු ජේශ්මය හබල් වැනි පූර්ව ග්‍රාහා සුක්කානමක් වැනි කෙටි අපර ගාත්‍රා සහ පැතලි අනාකුල හැඩති කවචය නිසා කැස්බෑවුන් වේගවත් පිහිනුම්කරුවන් වී ඇත ගොඩබිම හා මිරිදිය ඉබ්බන්ට මෙන් කැස්බෑවුන්ට ගාත්‍රා ස්වකීය කටුව තුලට ඇදගත නොහැක කැස්බෑවුන්ට දත් නැත එහෙත් ඔවුන්ගේ හොටක් වැනි තියුනු කොරොස් හනු යුවලට ආහාර පොඩිකිරීමට ඉරිමට හෝ හපාකෑමට පිළිවන ආහාරය ගන්නා පිළිවෙල 'ඒඑ' විශේෂය අනුව වෙස්වේ

කැස්බෑවුන් Reptilia වර්ගයට අයත් උරග කාණ්ඩයකි මොවුන් Chelonia ගෝත්‍රයට අයත් වේ ලෝකයෙහි දැනට සාගර කැස්බෑවුන් විශේෂ 7ක් වාර්තා වන අතර මෙම විශේෂ කුල දෙකකට අයත්වේ එනම් දාර කැස්බෑවෑ අයත්වන Dermochelidae කුලය සහ සෙසු කැස්බෑ විශේෂ අයත්වන Cheloniidae කුලයයි වලතාපින්න මොවුන්ගේ දේහ උෂ්ණත්වය තිරණය කරනු ලබන්නේ පරිසරය විසිනි උසද වරුවේ මොවුන් සාගරය මතුපිටට පැමිණ සූර්යකිරණ මගින් දේහ උෂ්ණත්වය වැඩිකර ගනී මොවුන් පෙනහැලි මගින් ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස කරයි මොවුන් ආහාර ගන්නා විට සෑම විනාඩි 5-15 කට වරක් ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසය සඳහා දිය මතුපිටට පැමිණේ රාත්‍රියේදී බොහෝදුරට සාගර පතුලට වී නිදාගනී රාත්‍රිය මුලුල්ලේම අක්‍රියව සිටින නිසා ඔක්සිජන් අවශ්‍යතාවය ඉතා අඩුය මොවුන් සාගරයෙන් ගොඩබිමට පැමිණෙනුයේ බොහෝවිට බිත්තර දැමීම සඳහා පමණි

පිරිමි ඡතුන් මුළු ජීවිතකාලයම වාගේ සාගරය තුළ ගතකරයි මොවුන්ගේ වර්ෂා ගැන අධ්‍යනය කර ඇත්තේ ඉතාමත්ම අල්ප වශයෙනි බොහෝ කැස්බෑ විශේෂ හොඳ සංචාරකයෝ වෙති මොවුන් කිලෝමීටර් දහස් ගණනක් දුර ඔවුන්ගේ බිජුළුන වෙරළවල සිට ආහාර ගන්නා ප්‍රදේශ දක්වා පර්යන්තය කරයි කැස්බෑ ගැහැනු සතෙකු ඇයගේ බිජුළුන වෙරළ සොයාගන්නා ආකාරය තවමත් අතිරිච්ඡා නමුත් පෘතුවි වුමහක ක්ෂේත්‍රය ඒ සඳහා උපකාරී කරගන්නා බව විශ්වාස කෙරේ කෙසේවෙතත් කැස්බෑවිය පසුගිය වසරවල බිත්තර දැමූ වෙරළෙහිම හෝ ඒ ආසන්නයේ ස්ථානයකට නැවත නැවතත් පැමිණීම නිරීක්ෂණය කර තිබේ කැස්බෑවෙකුගේ ආයුකාලය පිළිබඳව හරි වැටහීමක් තවමත් නොමැත නමුත් මොවුන් බොහෝ විට වසර 80 කට වඩා ජීවත්වන බැව් විශ්වාස කෙරේ එසේම මොවුන් ඒ ඒ විශේෂය අනුව වයස අවුරුදු 15 - 50ත් අතරදී ලිංගික පරිනතිය ලබන බවද සොයාගෙන ඇත වෙනත් විශේෂවල මෙන්ම කැස්බෑවුන්ගේද ඇළි සතුන්/ සුදු පැහැති සතුන් (Albino) සහ ප්‍රභේදන ඇතිවීම සිදුවේ.

කැස්බෑවුන්ගේ බිත්තර දැමීමේ වර්ෂව

ගැහැණු සතෙකු බිත්තර දැමීම සඳහා තම වෙරළ නිර්ණය කරගත් පසුව එම නොගැඹුරු මුහුදේ රාත්‍රීව එලඹෙනතෙක් නැවති සිටි රාත්‍රියේ සිසිලසත් වශාල විලෝපිකයන්ට නොපෙනී සිටීමට ඇති හැකියාවන් නිසා බිත්තර දැමීම සිදුකරනුයේ රාත්‍රී කාලයේදීය වෙරළෙහි අනතුරක් නැතිබව සැකහැර දැනගත් පසු ඇය උච්ච උදම් රේඛාවටත් ඉහළින් ඇති වියළි වැල්ල කටා ඇදේ මේ අවස්ථාවේදී දිජිම්මත් ආලෝකධාරා හෝ ආන්නයේම ගමන් කරන වශාල වස්තූන් දර්ශනය උවහොත් සතා බියවී නැවත සාගරය යෑම සිදුවේ වෙරළෙහි සුදුසු ස්ථානයක් තෝරාගත් පසුව පූර්ව ගාත්‍රා භාවතා කරමින් තම ගර්භය සඟවා ගැනීමට මත වල (Body Pit) නම් වල හැරීම ආරම්භ කරයි අනතුරුව අපර ගාත්‍රා යුගල උපකාරයෙන් ප්ලාස්කු හැඩති බිත්තර වල (Egg Chamber) හැරීම සිදුකරයි එසේම බිත්තර වලේ ප්‍රමාණය දමණු ලබන බිත්තර ප්‍රමාණය විශේෂයෙන් විශේෂයට වෙනස් වේ සාමාන්‍යයෙන් බිත්තර වලක්

සෙන්ටිමීටර 50ක් පමණ ගැඹුරු වන අතර බිත්තර 120ක් පමණ ඒ තුලට හෙලන් ලබයි බෙහෝ විශේෂවල බිත්තරයක හැඩය සහ ප්‍රමාණය පිං පොං බෝලයක ප්‍රමාණය ගනී දාර කැස්බෑවුන්ගේ බිත්තර සාපේක්ෂව විශාලය බිත්තර කවචය (කටුව) මෘදු නිසා හෙලිමේදී බිදී වනාහවීමක් සිදු නොවේ

හිපුලුම අවසන් වූ පසු ඇයගේ අපර ගාත්‍රා මගින් බිත්තර වල වසාදමනු ලබයි ඉන්පසු එම ස්ථානය සභාවලනු පිණිස ඇයගේ පුර්ව ගාත්‍රා මගින් පිටුපසට වැලී විසිකරමින් සෙමෙන් ඉදිටියට ඇදේ මෙම ක්‍රියාවලිය අවසන් වීමට පැය ක පමණ කාලයක් වුවද ගත විය හැකිය ඉන් පසුව සතා නැවත සාගරය වෙත ගමන් ගනී නැවතත් දින 9-15 අතර කාලයකදී පැමිණ බිත්තර දමයි මෙසේ එක් බිපුලුන සමයකදී 5-6 වතාවක් පමණ බිත්තර දැමීමට පැමිණේ අනතුරුව තම හෝජන කලාපය වෙත සංක්‍රමණය කරයි

පැටවුන් බිහිකිරීමේ ක්‍රියාවලිය

දින 60ක පමණ බිජෝෂණ කාලයකට පසුව බිත්තර බිදී පැටවුන් නිදහස්වීම සිදුවේ බිත්තර බිජෝණයවීම සුර්යාලෝකයේ උෂ්ණත්වය හේතුවෙන් සිදුවේ බිත්තර වලින් නිදහස් වූ පැටවුන් වළඟුලම දිනක් ගත කරයි තවත් දින දෙකක් ඉක්මයාමේදී පැටවුන් නිදහස්වීම සම්පූර්ණ වේ වළඟුල සිටින පැටවුන්ගේ වලන නිසා වළමත සහ පැති බිත්තිවල ඇති වැලී වලෙහි පතුලවෙත ගලා ඒමෙන් අවපාතයක් ඇතිවේ තව තවත් වැලී පතුලට ගලාඒමෙන් අවපාතනය වර්ධනය වේ මේ අනුව ඉහළට එසවීමේ යාන්ත්‍රණයකින් පැටවුන් වල මතුපිටට පැමිණේ.

පැටවුන් ඔවුන්ගේ විලෝපිකයන්ට දර්ශනය නොවන රාත්‍රී කාලයේදී වලෙන් එළියට ඒම අරඹයි වලෙන් එළියටවත් සඳුගේත තරුවලත් ආලෝකය සාගර ජලය මත ඇතිකරන පරාවර්තනය නිසා දිලිසෙන දිස්වීමත් පහල ක්ෂීතිජය වෙතට පැටවුන් වේගයෙන් බඩගාගෙන යයි සාගරයට පැමිණි පැටවුන් පවා මුළුමනින්ම අනතුරින් තොර නොවේ එහිදී ද ඔවුන් සාගරයේ වෙසෙන මෝරැන් ඇතුළු විශාල මත්ස්‍යයින් හා සාගර පක්ෂීන්ගේ ගොදුරු බවට පත්වේ පැටවුන් සාගර ජලයට බට මොහොතේ සිට පැය 48ක් අඛණ්ඩව පිහිනීම සිදුකරයි මේ කාලය අතරතුර දී ඔවුන් ආහාර ගැනීම සිදුනොකරන අතර තවමත් ඉතිරිව ඇති බිජාන්ත මත පෝෂණය වේ පැටවුන්ගේ මෙම වර්යාව ප්‍රදරු උන්මාදය (Juvenile Frenzy) ලෙස හඳුන්වන අතර එය ඔවුන්ට තම ඡතුරන්ගෙන් බේරී ඇත මුහුදු වෙත එළඹීමටත් සාගර දියවැල්වලට ඇතුලුවීමටත් වැදගත්වේ පැටවුන් සාගර දියවැල්වලට ඇතුළුවූ පසුව ඔවුන් මුහුදේ පාවෙන කුඩා ඡතුර් ආහාරයට ගනිමින් භෝජනය ආරම්භ කරයි පැටවකු බිත්තරයෙන් බිහිවූදා සාට ලිංගික පරිනතිය ලබාගන්නාතෙක් ඔවුන්ගේ ජීවිතය ගැන අප දන්නා දේ අල්පය එසේ වුවද කිසියම් ගැහැණු සතෙකු බිපුලුම සඳහා පැමිණෙන වෙරළ ඇය පැටවකු ලෙස සාගරය වෙත එලඹුනු වෙරළම බව පැහැදිලිය සංඛ්‍යාත්මක හැදැරීමවලින් පෙනීගොස් ඇත්තේ වැඩුනු/ සුහුඹුල් (පරිනත) කැස්බෑවකු බවට පත්විය හැක්කේ සාගරයට යන පැටවුන් දහසකින් එකකට පමණක් බවය.

කැස්බෑවුන්ගේ ප්‍රජනනය

කැස්බෑවුන් ප්‍රජනනය කිරීම ජලයේදී සිදුකරයි කැස්බෑවුන් වැඩිවියට පත්වීමට ආසන්න වනතුරුම බාහිර ස්වරූපයෙන් ඔවුන්ගේ ලිංගිකත්වය වෙන්කර හඳුනාගැනීම තරමක් අපහසුය නමුත් වැඩිවියට පත්වූ පිරිමි ඡතුර්ගේ දිගින් වැඩි වලිගය නිසා පහසුවෙන් වෙන්කර හඳුනාගත හැක එක් ගැහැණු කැස්බෑවෙකු සමඟ පිරිමි කැස්බෑවුන් කිහිපදෙනෙකුම ලිංගිකව එක්වී ඔවුන්ගේ ශුක්‍රාණු ගැහැනු ඡතාගේ ශරීරය තුල ගබඩාකොට තබාගනී පසුව විටින්විට එම ශුක්‍රාණු සමග ඩීම්බ සංසේචනය කරමින් බිත්තර නිපදවීම සිදුකරයි බිත්තර දමන සමයේදී කිහිපවිටමක් බිත්තර දැමීමට පැමිණෙනුයේ මෙසේ විටින් විට බිත්තර නිෂ්පාදනය

කිරීම නිසාය කැස්බෑවියක් දමන එක් බිත්තර කැඳැල්ලක් පියවරැන් කිහිපදෙනෙකුට අයත් බිත්තර තිබියහැක කැස්බෑවුන් ලිංගිකව එකතුවීම බොහෝවිට දහවල් කාලයේදී සිදුවේ මේ සඳහා කැස්බෑවුන් නිෂ්චල මුහුදක් තෝරාගනී ජලයේ සංසර්ගය පහසු කිරීම සඳහා පිරිමි සතුන්ට හොඳින් වැඩුණු නබර/නියපොතු (Clawa) පවති එමගින් ගැහැනු සතාව හොඳින් ග්‍රහණය කරගත හැකිය

ශ්‍රී ලංකාවේ හමුවන කැස්බෑවුන්

ශ්‍රී ලංකාවේ කැස්බෑවුන් විශේෂ 5ක් හමුවේ

ගල් කැස්බෑව (Green Turtle)

මෙම විශේෂය *Chelonia mydas* යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වනු ලබයි. සාමාන්‍යයෙන් මීටර් එකක් පමණ දිගට වැඩෙන අතර වැඩුණු සතෙකුගේ බර කිලෝග්‍රෑම් 230ක් පමණ වේ. සංක්‍රමණික විශේෂයක් වන මොවුන් නිවර්තන ඉන්දියානු අත්ලාන්තික් සහ ශාන්තිකර සාගරවලදී හමුවේ. ලෝකයේ විවිධ ප්‍රදේශවල මොවුන් ප්‍රතිභ ආහාරයක් ලෙස සලකන කැස්බෑ සුප් සැදීම පිණිස මොවුන් අල්ලා මරා දමනු ලබයි මෙම සතාට ශ්‍රීන් ටර්ටල් යන ඉංග්‍රීසි නම ලැබී ඇත්තේ එම සුප් සැදීමට ගන්නා මොවුන්ගේ කටුවට යටින් පිහිටන කොළ පැහැති මේද ස්ථරය නිසාය.

කුඩා කළ ගල් කැස්බෑවුන් ප්‍රධානකොටම මාංශභක්ෂකයන් වුවත් වැඩිහිටියන් ශාඛභක්ෂකය මොවුන්ගේ ප්‍රධාන ආහාරය වනුයේ මුහුදු තෘණ සහ මුහුදු ඇල්ගී වර්ගවේ වැඩුණු සතුන් අළු පැහැයට හුරු වන අතර උඩු කබොල බොහෝ විට පුල්ලි සහිත වන අතර විහිදෙන රේඛා සහිත හෝ තද රතු දුඹුරු පැල්ලම් සහිත හෝ වේ හිස කුඩා සහ රවුමය පැටවුන්ගේ පෘෂ්ඨය නිල් කල පැහැයක් දරයි උදරය සුදු පැහැතිය පැටවුන්ගේ අවල්පත් කල පැහැති වන අතර සුදු පැහැති දාර පවති ගල් කැස්බෑවෝ වඳවීයෑමේ තර්ජනයට මුහුණ පා ඇති.(Endangered)

බටු කැස්බෑව (Olive ridley Turtle)

Lepidochelys olivacea යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි සියළු කැස්බෑ විශේෂ අතුරින් කුඩාම විශේෂයයි සෙන්ටිමීටර 65ක් පමණ දිග ජන අතර කිලෝග්‍රෑම් 40ක් පමණ බරින් යුක්තය නිවර්තන ඉන්දියා සහ ශාන්තිකර සාගරයන්හි මොවුන් බහුලව හමුවේ සර්වභක්ෂකයින්ය වන මොවුන් ඉස්සන් කකුලවත් වැනි ක්‍රෂ්ටෙමියාවන්ද මත්සයින්ද ඇල්ගී වර්ගද ආහාරයට ගනී ගිරි වර්ණය පෘෂ්ඨයව අළු පැහැති සහ උදරියව සුදු පැහැතීමේ ලෝකයේ ඇතැම් ස්ථාන වල ඇරිබාඩා නමින් හඳුන්වන 'රොසෝ- සමුහ මගයෙන් පැමිණ බිත්තර දැමීමේ ක්‍රියාවලියක් මෙම විශේෂය පෙන්වයි ශ්‍රී ලංකාවේ මස් පිණිස මරනු ලබන ප්‍රධාන විශේෂයක් මෙම විශේෂයද වඳවීයෑමේ තර්ජනයට ලක්ව ඇත .(Endangered)

දාර කැස්බෑව (Leatherback Turtle)

මෙම විශේෂය වේ. *Dermochelys coriacea* යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි. සියළුම කැස්බෑ විශේෂ අතුරින් විශාලම විශේෂය දාර කැස්බෑවුන්ය මීටර් 2කට වඩා දිගින් වැඩෙන අතර වැඩුණු සතෙකුගේ බර කිලෝග්‍රෑම් 300 ඉක්මවයි. දැනට හමුවී ඇති විශාලතම දාර කැස්බෑවාගේ බර කිලෝග්‍රෑම් 915 ක් වේ. මොවුන් වැඩිපුරම ලොඩියන් (ජෙලමසුන් මත යැපෙන අතර තම ගොදුරු සොයාගැනීම පිණිස නිවර්තන අභිජනන කලාපවල සිට කිලෝමීටර් 4345ක් තරම් දුර ඇත ආර්ක්ටික් කලාපවලට පවා සංක්‍රමණයවේ ඉතා අධික ශීත සාගරවල පවා පිවත්වීමේ හැකියාවක් මොවුන්ට ඇත්තේ තාප පරිවාරක මේද

පවකයකින් දේහය සමන්විත වී තිබීමත් තම ශරීර උෂ්ණත්වය යාමනයකිරීමට ඇති හැකියාවක් නිසාය අනෙකුත් කැස්බෑවුන්ගේ කටුව දෘඩ පැතලි අස්ථි ඵලක කිහිපයකින් සහ ඵලා මත පිහිටන ගල්කවලින් නිර්මිත වී ඇතත් මොවුන්ගේ කටුවේ සැකැස්ම එයට වඩා වෙනස්ය කුඩා තාරකාකාර අස්ථි දහස් ගණනකින් සමන්විත වන එය සමකින් ආවරණය වී ඇතත් මොවුන්ගේ කටුවේ සැකැස්ම එයට වඩා වෙනස්ය කුඩා තාරකාකාර අස්ථි දස් ගණනකින් සමන්විත වන එය නමකින් ආවරණය වී ඇත ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් “ලෙදර් බැක්” යන නම ලැබී ඇත්තේද එම නිසාය

කටුවේ ඉහල සුනම්‍යතාවය නිසා මීටර් 1500ක් පමණ ගැඹුරෙහි පවා තම ගොදුර සොයා ගැනීම සඳහා කිමිදීමට හැකියාව ලැබී ඇත මෙවැනි ගැඹුරකදී ඇති වන අතිමහත් පීඩනයකදී කටුව බිදී නොයන නිසා ඡතාට අනතුරකින් තොරව තම ආහාරය සොයාගැනීමට හැකියාව ඇත ඡතාගේ පෘෂ්ඨය පැත්තේ ඇති කැපිපෙනෙන දාර පහ නිසා සිංහලෙන් මොවුන් දාර කැස්බෑවා යන නමින් හඳුන්වයි ශරීර වර්ණය නිලට හුරු කල පැහැතිවේ එහි සුදු පැහැ තිත් පවති ගෙල සහ උරහිස් ප්‍රදේශ වල රෝස පැහැති පසුබිමේ සුදු පුල්ලි දක්නට ඇත පැටවුන්ගේ දාර වඩාත් පැහැදිලිය දාර කැස්බෑවුන් උග්‍ර ලෙස වඳවියාමේ තර්ජනයට මුහුණපා ඇත. (Critically endangered)

පොතු කැස්බෑව (Hawksbill Turtle)

මෙම විශේෂය Eretmochelys imbricate යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි. සාමාන්‍යයෙන් කුඩා විශේෂයක් වන මොවුන් දිගින් සෙන්ටිමීටර් 90ක් පමණ වන අතර වැඩුණු සතුන් කිලෝග්‍රෑම් 50ක් පමණ බරවේ නිවර්තන නොගැඹුරු සාගරවල කොරල් පර ආශ්‍රිතව හමුවන මොවුන් ප්‍රධාන වශයෙන් මාංශභක්ෂකය විවිධ සත්ත්ව ප්‍රභේද ආහාරයට ගන්නා අතර ස්පොන්ජියන්, ලොඩියන් (පේලිමසුන්) ඉස්සන්, කකුලවන් වැනි පිටින් ඒ අතර ප්‍රධානය. බුඩා හැඩැස්හෝ පැලුම අතර සිටින ඡතුන් අල්ලා ගැනීමට යෝග්‍ය වන ලෙස පිහිටා ඇති උකුස්සකුගේ වැනි හොටය නිසා “හෝක්ස් බිල්” යන නම ලැබී ඇත මොවුන්ගේ දර්ශනීය ගල්ක නිසා පොතු කැස්බෑවා නමින් හඳුන්වන අතර එම ගල්ක ලබාගැනීම සඳහා ලොව පුරා මෙම ඡතුන් ගත වර්ෂ ගණනාවක් තිස්සේ මරා දමනු ලැබිය එම නිසා මොවුන් උග්‍ර ලෙස වඳවියාමේ තර්ජනයට ලක්වී ඇත.

ඔලගෙඩි කැස්බෑව

මෙම විශේෂය Caretta caretta යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් මොවුන් හඳුන්වනු ලබයි. මෙම විශේෂය මීටර් එකක් පමණ දිගට වැඩෙන අතර වැඩුණු සතෙකුගේ බර කිලෝග්‍රෑම් 180 පමණ වේ. මොවුන් සාමාන්‍යයෙන් ඝර්ම කලාපීය වෙරළවලින් මධ්‍යධරණී මුහුදේ හා ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ ගිණිකොන දිග වැනි සෞම්‍ය දේශගුණික වෙරළවලින් වැඩි වශයෙන් බිත්තර දමයි. ආලෝකයේ වඩාත් සුලභ විශේෂයක් වුවද ශ්‍රී ලංකාවේ දුර්ලභම විශේෂයයිඑසේම ඉන්දියානු උප මහද්වීපේ බිත්තර දමන එකමරට ශ්‍රී ලිකාවයි. ඔම නිසා අප රටෙහි බිත්තර දමන මෙම උප ගහනයෙහි එයටම පමණක් විශේෂිත ජාන පවති එබැවින් ශ්‍රී ලංකාවේ ඔලගෙඩි කැස්බෑවුන් ආරක්ෂා කරගැනීම අත්‍යවශ්‍යය මෘදුමංගින් (බෙල්ලන්) ලොඩියන් (පේලිමසුන්) සහ ක්‍රස්ටේශියාවන් ආහාරයට ගන්නා මොවුන් මූලික වශයෙන් මාංශභක්ෂකයන්ය මොවුනට ඔලගෙඩි කැස්බෑවා යන නම ලැබී ඇත්තේ ගොදුරු පොඩිකර ගැනීම සඳහා අතිශයින් විකරණය වුනු විශාල පේශිමය හනු යුවලක් සහිත විශාල හාස නිසාය ශරීර වර්ණය රතු වන් දුඹුරු පැහැයක් ගන්නා අතර පැටවුන්ගේ උඩු කබොල දුඹුරු පැහැවේ මොවුන්ද වඳවීමේ තර්ජනයට ලක්වී ඇත .(Endangered)

ශ්‍රී ලංකාවේ හමු නොවන කැස්බෑවුන්

“කෙම්ප්” ගේ බටු කැස්බෑවු (Kemp’s ridley Turtle)

මෙම විශේෂය *Lepidochelys Kempii* යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි. බටු කැස්බෑවා මෙන්ම මොවුන්ද සමූහ වශයෙන් බිජුලෑම සිදු කරයි 1947 දී මැක්සිකන් බොක්ක ආශ්‍රිත වෙරළේ 60000ක් පමණ බිජුලු වාර්තා වී ඇත. අද වන විට ලෝකයේ මොවුන් ඉතිරිව ඇත්තේ 2000 කටත් අඩු ප්‍රමාණයකි ඉතාමත් දුර්ලභම කැස්බෑ විශේෂය වන්නේද මොවුන්ය. සංරක්ෂණය සඳහා ගත් ක්‍රියා මාර්ග නීසා මොවුන්ගේ සංඛ්‍යාව ක්‍රමයෙන් ඉහළ යමින් පවතී

පැතලි පිටැති කැස්බෑව (Flatback Turtle)

මෙම විශේෂය *Natator depressus* යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි වැඩුණු සතෙක් සෙන්ටිමීටර 90ක් පමණ දිග වන අතර කිලෝග්‍රෑම් 70ක් පමණ බරය මොවුන් බිජුලුන්ගේ ඔස්ට්‍රේලියාවේ පමණි ක්වින්ස්ලන්තයට ඇති මුහුදේත් ටෝරස් සමුද්‍ර සංඛ්‍යා ප්‍රදේශයේත් බහුලව සිටියද සීමිත ව්‍යාප්තිය හේතුවෙන් මොවුන් දුර්ලභ සත්ත්ව විශේෂයක් ලෙස සලකයි මොවුන්ගේ ආහාර පුරුදු ගැන ඇත්තේ සීමිත දැනුමකි. දැල්ලන් හා මුහුදු පැලෑටි ආහාරයට ගන්නා බැව් වාර්තාවේ.

කල කැස්බෑව (East pacifi green or Black Turtle)

මෙම උප විශේෂය *Chelonia mydas agazizii* යන සත්ත්ව විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වයි මොහු ගල් කැස්බෑවගේම වෙනත් වර්ණ ප්‍රභේදයක්ද නැතිනම් වෙනත් කැස්බෑ විශේෂයක්ද යන්න වසර ගණනාවකිම විද්‍යාඥයින් අතර මතභේදයට තුඩුදී තිබූ ගැටලුවකි ශාන්තිකර සාගරයේ වාසය කරන මෙම සතුන් ගල් කැස්බෑවගේ උප විශේෂයක් බව අද බොහෝ දෙනාගේ පිළිගැනීමයි.

කැස්බෑවුන්ට ඇති තර්ජන

කැස්බෑවුන්ට ඇති තර්ජන ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් 2කට බෙදා දැක්විය හැකිය එනම් ස්වාභාවික තර්ජන සහ මිනිසා විසින් ඇති කරනු ලද තර්ජන යනුවෙනි.

ස්වාභාවික තර්ජන

බොහෝ විට ස්වාභාවික තර්ජන ලෙස හඳුනාගත හැක්කේ විලෝපිකයන් විසින් කැස්බෑවුන්ගේ පීචන වක්‍රයේ විවිධ අවදි ආහාරයට ගැනීමයි. නමුත් වැඩුණු කැස්බෑවුන්ට විලෝපිකයින් නොමැති තරමය එහෙත් මෝරැන් හා මිනීමරු තල්මසා (Killer/Orca Whale) වැනි විශාල විලෝපිකයන්ගේ පහරදීමවලට මොවුන් ගොදුරු වේ. නමුත් පැටවුන්ගේ තත්වය මීට හාත්පසින්ම වෙනස්ය පැටවුන් බිත්තරයෙන් බිහිවූදා සිටම වැඩිවියට පත්වන තුරුම සතුරන් බහුලව සිටි බිත්තර වලෙන් පිටතට පැමිණ වෙරළ දෙසට ගමන් කරන විට කපුටන් හා මුහුදු ලිහිනියන් වැනි පක්ෂීන්ගෙන්ද කකුලුවන්, කබරගොයින්, වල් උෟරන්, නරියන්, සුනඛයින් වැනි භෞමික පිටි විශේෂවලින්ද මොවුන්ට තර්ජන ඇතිවේ එසේම මොවුන් නොගැඹුරු සාගරයේ වාසය කරන විශාල මත්ස්‍යයින් හා මෝරැන්ගේද නිරන්තර ගොදුරු බවට පත්වේ මෙම හේතුව නිසා කුඩා පැටවුන් අනතුරු වලින් ගහන නොගැඹුරු සාගරය දින දෙකක්

මුළුල්ලේ පිහිනමින් පසුකොට ගැඹුරු සාගරයේ දියවැල් ආශ්‍රිතව පිවත්වේ විලෝපිකයින් බහුල නොගැඹුරු සයුරු කලාපය ඉතා ඉක්මනින් පිහිනීම සඳහා පැටවුන් උපදිනවිට පවතින අතිරික්ත බිජාන්ත (ශක්තිය) ඉතා වැදගත්වේ

මනිසා විසින් සිදුකරණ ලද තර්ජන

වර්ථමානයේ කැස්බෑවුන්ට වල්ලවී ඇති ප්‍රධානතම තර්ජනය වල්ලවී ඇත්තේ මනිසා ක්‍රියාකාරකම් වල අනිසා ප්‍රතිඵලක් ලෙසටයි

මස් සහ පොතුලබා ගැනීම පිණිස මරණයට පත් කිරීම

මස් පිණිස කැස්බෑවුන් මරා දැමීම කැස්බෑ ගහනයක් අඩුවීමට ප්‍රධාන ලෙස බලපානු ලැබේ මෙහිදී වැඩි වශයෙන්ම මරණයට පත් කරනුයේ බිත්තර දැඩිමට පැමිණෙන ගැහැණු කැස්බෑවුන් නිසා එය කැස්බෑ ගහනයන් වැඩිවීමට දැඩි ලෙස බලපායි කැස්බෑ මස්වල ප්‍රෝටීන මෙන්ම කොලෙස්ටරෝල් ද විශාල වශයෙන් ඇත එබැවින් කැස්බෑ මස් ආහාරයට ගැනීමෙන් හෘදයාබාධ වැළඳීමේ අවධානම වැඩිවේ මෙයට අමතරව ඇතැම් කැස්බෑ විශේෂවල මස් වෂවීමෙන් මනිසුන් විවිධ රෝගාබාධවලට මෙන්ම මරණයටද පත්වූ අවස්ථා බහුලව වාර්තාවී ඇත මෙයට හේතුව වන්නේ කැස්බෑවුන් විසින් ආහාරයට ගන්නා ඇතැම් වෂ සහිත ලෝඛයන් (පෙලි මසුන්) සහ ස්පෝන්ජියන් තුල ඇති වෂ සංයෝග කැස්බෑ මස්වල සහ බිත්තරවල ගබඩා වී පැවතීමයි මෙම වෂ විනිසාට මරණීය තත්ත්වයක් ගෙනදිය හැකිය මෙම හේතූන් නිසා කැස්බෑවුන්ගේ මස් සහ බිත්තර ආහාරයට නොගැනීම කැස්බෑවුන්

කැස්බෑවුන්ගේ බිත්තර ඉවත් කිරීම

කැස්බෑවුන් මස් පිණිස මරණයට පත්කිරීමට අමතරව ආහාරය පිණිස බිත්තර එකතු කිරීම සිදුවේ මේ නිසා කැස්බෑවුන්ගේ මිලඟ පරම්පරාවක් ඇතිවීම සිදුනොවේ ස්වාභාවික වෙරළ තීරයේ කැස්බෑ පැටවුන් ඇතිවීමට නම මව් සතුන් බිත්තර දැමූ ස්ථානයේම බිත්තර පැවතිය යුතුය. තවද කැස්බෑ බිත්තර අධික කොලෙස්ටරෝල් ප්‍රමාණයකින්ද යුක්ත බැවින් හෘදයාබාධ වලට මූලික වේ

පොතු ලබාගැනීම සඳහා මරණයට පත් කිරීම

ඇතැම් කැස්බෑ විශේෂවල පවතින (උදා පොතු කැස්බෑව) වර්ණවත් වූ අලංකාර කටුව විසිතරු භාණ්ඩ සැදීම පිණිස භාවිතා කිරීම නිසා එම කැස්බෑවුන් මරාදැමීම සිදුවේ වර්ණවත් පිටකටුව ලබා ගැනීමේදී කැස්බෑව මරණයට පත්වන අතර මේ හේතුවෙන් ලොව පුරා පොතු කැස්බෑවුන් උග්‍ර ලෙස වඳවියාමේ තර්ජනයකට ලක්ව ඇත නමුත් දැන් කැස්බෑවුන්ගේ ශල්ක/පොතු වලට වඩා දර්ශනීය ප්ලාස්ටික් වර්ගවලින් තැනූ විසිතරු භාණ්ඩ වෙළඳපලට හඳුන්වා දී ඇත

ධීවර දැල්වලට අසුවී කැස්බෑවුන් මියයාම

වර්තමානයේ ධීවර ජනතාව භාවිතා කරන නූතන ධීවර දැල්වල විශාල වශයෙන් කැස්බෑවුන් පැටලී දියේ ගිලීමෙන් මරණයට පත්වේ වසරකට ශ්‍රී ලංකාවේ පමණක් 5000 කට අධික කැස්බෑවුන් ප්‍රමාණයක් දැල්වල පැටලී මියයයි එමෙන්ම ධීවර දැල්වලට පැටලෙන කැස්බෑවුන්ගේ විශාල ප්‍රමාණයක් එම ධීවර ජනතාව විසින් මරා දමනු ලබයි මෙය වර්තමානයේ සාගර කැස්බෑවුන්ගේ පැවැත්මට පවතින විශාලම තර්ජනයකි

වාසස්ථාන අභිමත

කැස්බෑවුන් තම ජීවිතකාලයෙන් වැඩි කොටසක් ගෙවනු ලබන සාගරයේ ඇති කොරල්පර මුහුදු තෘණ සහ වෙනත් වාසස්ථානද බිත්තර දැමීම සඳහා වැදගත්වන වෙරළබඩ වෘක්කලතාදිය සහිත ගොඩබිම වාසස්ථානද මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් නිසා වර්තමානයේ අභිමතවෙන් පවති මෙම වාසස්ථාන විනාශවීම කෙටියෙන් පහත විස්තර කර ඇත

කොරල්පර/ හිරිගල්පර විනාශය

සාගර කැස්බෑවුන් විශේෂ බොහොමයක් වෙරළබඩ කොරල්පර ආශ්‍රිතව දිවිගෙවමින් ක්‍රස්ටේෂියාවන් බෙල්ලන් ස්පොන්ජියන් ඇල්ගී ඇතුළු වෙනත් ජීවීන් මත යැපේ එබැවින් කොරල්පර යනු කැස්බෑවුන්ගේ පෝෂක ප්‍රදේශ / හෝඡන කලාප වේ නුණු නිෂ්පාදනය සඳහා හිරිගල්පර වගාල වශයෙන් විනාශ කිරීම නිසා කැස්බෑවුන්ගේ හෝඡන කලාප අභිමතවේ.

වෙරළ බාදනය

කොරල්පර/ හිරිගල්පර විනාශකිරීමේ සහ වෙරළ තිරයන්ගෙන් වැලි ඉවත්කිරීමේ අනිසි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වෙරළ බාදනය උග්‍ර වේ මේ හේතුව නිසා කැස්බෑවුන් බිත්තර දැමීමට ඇති වෙරළ තිරයන් අහිමි වී යන අතර වෙරළබඩ කැළෑව මුහුදට සේදී යෑමද කැස්බෑවුන් දැමූ හෝ දමන බිත්තර මුහුදට සෝදා ගෙන ගොස් විනාශ වීම ද සිදුවේ

ගල් වැටි දැමීම

තවරළ බාදනය අවම කිරීම සඳහා වෙරළ තිරයන් හා යොදනු ලබන ගල්වැටි හේතුවෙන්ද කැස්බෑවුන්ට බිත්තර දමන වෙරළ තිරයන් අහිමිවේ බොහෝ දුරට මෙම ගල්වැටි දැමීමට සිදුවන්නේ හිරිගල්පර විනාශ කරන ලද ප්‍රදේශවලය

සාගර දූෂණය

සාගරයට එකතුවන පොලිතින් කැලි කසල තෙල් විවිධ රසායනික අපද්‍රව්‍ය ආදිය නිසා සාගරය දූෂණය වේ සාගර ජලයෙහි පාවෙන ඇතැම් පොලිතින් ලොඩියන් (පෙලිමසුන්) යැයි සිතා ආහාරයට ගැනීමෙන් ඒවා ආහාර මාර්ගයේ සිරවී කැස්බෑවුන් මියයයි

අවිධිමත් සංචාරක සහ සංවර්ධන කටයුතු

පරිසර හිතකාමී නොවන අවිධිමත් සංචාරක සහ සංවර්ධන කටයුතු හේතුවෙන්ද කැස්බෑවුන් තර්ජනයට ලක්ව ඇත කැස්බෑවුන් බිජුළන වෙරළ තිරයන් මත ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම ටාක්‍රි කාලයේදී සාගරය දෙසට අධික ආලෝක ධාරා ඵල්ල කිරීම යනාදිය කැස්බෑවුන්ට අහිතකර වේ

මෙයට අමතරව “Fibropapilloma” ලෙස හඳුන්වන පිළිකා වැනි (Tumor) රෝගී තත්ත්වයකටද ඇතැම් කැස්බෑවුන් ගොදුරුවේ. සාගර දූෂණය මෙම රෝගී තත්ත්වයට හේතුව යැයි විශ්වාස කෙරේ කෙසේ වුවද ශ්‍රී ලංකාවේ හමුවන කැස්බෑවුන් තුල මෙම රෝගය තවම පැතිරී නොමැත.

කැස්බෑවුන් සංරක්ෂණය කිරීම

ලෝකයේ කැස්බෑවුන් සංරක්ෂණය කිරීම දෙයාකාරයට සිදු කරයි. එනම් පරිබාහිර සංරක්ෂණය සහ ස්ථානීය සංරක්ෂණ ක්‍රමයයි.

පරිබාහිර සංරක්ෂණය

පරිබාහිර සංරක්ෂණය යනු කැස්බෑවුන් හෝ ඔවුන්ගේ බිත්තර ස්වාභාවික පරිසරයෙන් ඉවත්කොට ආරක්ෂා කිරීමයි කෘතීම බිජුණු මධ්‍යස්ථානවලදී මලයටගත් බිත්තර වෙරළේ වළලා පැටවුන් බිහිවූ පසු දින කිහිපයක් ප්‍රදර්ශණය සඳහා ටැංකි වල තබා ගෙන පසුව මුදා හරිනු ලබන මෙසේ ටැංකි වල දින කිහිපයක් හෝ පැටවුන් තබාගැනීම නිතකර නොවේ මක්නිසාදයත් සාගර ජලයට බට මොහොතේ සිට පැය 48 ක් පමණ යනතුරු තම ඡතුරන්ගෙන් බේරී ඇත මුහුදු වෙත ඵලඹි සාගර දිය වැල්වලට ඇතුළුවීමක් සිදුකරන බැවින් ඒ සඳහා පිහිනීමට අවශ්‍ය ශක්තිය ටැංකි වල තබා ගැනීමේදී නැතිවී යන බැවින් මෙවැනි ආයතනවල යම්යම් දුර්වලතා පැවතිය ද මෙවා මඟින් යම්තාක්දුරට සංරක්ෂණයක් සිදුවේ ලොවෙහි ඇතැම් ස්ථානවල කැස්බෑවුන් මස් සඳහා බෝකිරීමද සිදුකරයි

ස්ථානීය සංරක්ෂණය

ස්ථානීය සංරක්ෂණය යනු කැස්බෑවුන් ස්වාභාවික පරිසරයේදීම ආරක්ෂා කිරීමයි මෙහිදී බොහෝවිට සිදුකරනුයේ කැස්බෑවුන් බිත්තර දැමීම සඳහා පැමිණෙන වෙරළ තීරයන් ආරක්ෂා කිරීම කැස්බෑවුන් සහ බිත්තර ආරක්ෂා කිරීමයි තවද ස්වාභාවිකව බිත්තර දැමීම සඳහා වෙරළට පැමිණීම බිත්තර දැමීම සහ බිත්තර බිජුණුණය වී පැටවුන් මුහුදටයෑම තෙක් සියළුම තොරතුරු මෙම ස්ථානවලදී වාර්තාගත කෙරේ කැස්බෑවුන්ට අදාළ විවිධ වැදගත් පර්යේෂණද මෙහිදී සිදුකෙරේ මෙම වාර්තා කැස්බෑවුන්ගේ ජීවන රටාවන් අධ්‍යයනයන්ට උපකාරී වේ තවද කැස්බෑවුන්ගේ ස්වාභාවික ගහණයන් පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම කැස්බෑවුන් වදවීමට බලපාන හේතූන් සහ කැස්බෑවුන් ආරක්ෂා කිරීමට ගතයුතු ක්‍රියා මාර්ගයන් සොයා ගැනීමටද ස්ථානීය සංරක්ෂණය උපකාරීවේ

ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින වනසත්ත්ව සහ තුරුලතා ආරක්ෂක ආඥා පනත මගින් සාගර කැස්බෑවන් නීතිමය රැකවරණයක් ෂලසා ඇත එම නීතියට අනුව කැස්බෑවුන් මැරීම බිත්තර එකතුකිරීම ලඟ තබාගැනීම ප්‍රවාහනය දඩුවම් ලැබිය හැකි වරදකි රුපියල් 10 000ට නොඅඩු සහ 30 000ට නොවැඩි දඩ මුදලකට හෝ වසර 2කට නොඅඩු සහ වසර 5කට නොවැඩි සිර දඩුවමකට හෝ එම දන්ඩනයන් දෙකටම යටත් කළ හැකිය කැස්බෑවුන් සංරක්ෂණය කිරීමේදී නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ ඒ සඳහා පුළුල් මහජන සහයක් අවශ්‍ය වේ සාගර කැස්බෑවුන් පිළිබඳව මහජනතාව වඩවඩාත් දැනුවත් කළ යුතුය වෙරළබඩ ජනතාවට විවිධ විකල්ප ආදායම් (පරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය වැනි) හඳුන්වාදීමද වැදගත්ය සම්ප්‍රදායික සහ පර්යේෂණ සිදුකිරීම මඟින් කැස්බෑවුන් සංරක්ෂණයට ඉවහල්වන කරුණු එක්රැස් කළ යුතුය පරිසර නිතකාරී ජීවන රටාවකට හැකිතාක් දුරට හුරු වීමෙන් කැස්බෑවුන් ඇතුළු සමස්ත වනජීවී සම්පත් රැක ගැනීමට දායක විය හැකිය මෙම පත්‍රිකාවේ ඇති තොරතුරු අධ්‍යයනය කර පළමුව ඔබගේ අවබෝධය වැඩි කර ගන්න දෙවනුව ඔබ උගත්දෙය මතුරන්ටද පවසන්න අධ්‍යයනය අවබෝධය වැඩි කරයි අවබෝධය සංරක්ෂණය පහසු කරවයි

කැස්බෑ සංරක්ෂණ ව්‍යාපෘතිය

කැස්බෑ සංරක්ෂණ ව්‍යාපෘතිය යනු 1993 දී පිහිටුවන ලද රාජ්‍ය නොවන පරිසර සංවිධානයකි. එහි ප්‍රධාන අරමුණවනුයේ සාගර කැස්බෑවුන් පිළිබඳව විවිධ පර්යේෂණ සම්ප්‍රදායික සිදුකරමින් තොරතුරු සෙවීමත් විවිධ අධ්‍යයන වැඩසටහන් පවත්වමින් ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීමත් ප්‍රජා දායකත්වයතුලින් කැස්බෑවුන් සහ ඔවුන්ගේ වාසස්ථාන ඇතුලත් විවිධ පරිසර පද්ධති සංරක්ෂණය කිරීමට දායකවීමත්ය. 1993 වසරේ සිටම මෙම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා කැස්බෑ සංරක්ෂණ ව්‍යාපෘතිය විවිධ ප්‍රජා මූලික වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරයි. රැකව වෙරළේ සිදුකරන ලද සාගර කැස්බෑ කැඳලී කැඳලී ආරක්ෂණ සහ පර්යේෂණ වැඩසටහන (1996-2000) රැකව පාරිසරික අධ්‍යයන වැඩසටහන පාසල් දේශණ වැඩසටහන

රැකව සහ පුත්තලම කලපුවල කඩොලාන නැවත සිටුවීමේ වැඩසටහන් නොමලේ ඉංග්‍රීසි ඉගැන්වීමේ වැඩසටහන් ග්‍රාමීය පුස්තකාල ව්‍යාපෘති පෙර පාසල් ව්‍යාපෘති වෛද්‍ය සායන ඔසු උයන් ව්‍යාපෘති ස්වභාවික මංපෙත් ව්‍යාපෘති පරිසර හිතකාමී සංචාරක මාර්ගෝපදේශක පුහුණු වැඩසටහන් (රැකව සහ කොස්ගොඩ) කොස්ගොඩ ප්‍රජා මූලික කැස්බෑ කැදළි ආරක්ෂණ සහ පර්යේෂණ වැඩසටහන් විකල්ප ආදායම් මාර්ග සඳහා පුහුණු කිරීමේ වැඩසටහන් (රැකව සහ කොස්ගොඩ) මේ අතර ප්‍රධාන තැනක් ගනී.